OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

Asiantuntijalausunto
Heidi Ruonala
Juristi
Opetushallitus
20.10.2026
OPH-6727-2026

Asiantuntijalausunto/ Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Tiivistelmä

Opetushallitus kannattaa ammatillisen ja lukiokoulutuksen sekä ylioppilastutkinnon järjestämisen poikkeusoloja ja häiriötilanteita koskevia säädösmuutoksia. Opetushallitus kannattaa myös varautumisvelvollisuuden ulottamista yksityisiin koulutuksen järjestäjiin sekä, että häiriötilanteessa oppivelvollisten koulutuksen jatkuvuuden turvaaminen asetetaan etusijalle. Opetushallitus pitää hyvänä, että poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa on varmistettava ensisijaisesti maksuttomaan koulutukseen oikeutettujen opiskelijoiden kouluttaminen lukiokoulutuksessa, ammatillisessa koulutuksessa ja tutkintokoulutukseen valmentavassa koulutuksessa. Opetushallitus tukee koulutuksen järjestäjiä tukimateriaaleilla varautumisesta. Tiivistä yhteistyötä tehdään opetus- ja kulttuuriministeriön, Lupa- ja valvontaviraston sekä sidosryhmien kanssa.

Opetushallitus toteaa, että sille ehdotetut uudet ohjaus-, yhteensovittamis- ja määräystenantotehtävät vaativat riittävät henkilöstöresurssit sekä panostuksia tietojärjestelmien kehittämiseen ja rahoitukseen. Opetushallitus kannattaa englanninkielisen lukiokoulutuksen ja ylioppilastutkinnon edellytysten yhdenmukaistamista sekä aineopiskelijoiden lukuvuosimaksuja koskevan sääntelyn täsmentämistä.

Opetushallitus esittää huolensa työelämätoimikuntien lakkauttamisesta, koska ne ovat olleet keskeinen työelämän ja koulutuksen yhteistyöfoorumi sekä tärkeä väline ammatillisen koulutuksen työelämävastaavuuden ja laadun varmistamisessa. Vaikka tutkinnon perusteiden valmistelussa säilyy lakisääteinen työelämäyhteistyö, työelämätoimikuntien poistuminen voi

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

Asiantuntijalausunto
Heidi Ruonala
Juristi
Opetushallitus
20.10.2026
OPH-6727-2026

heikentää työelämäosapuolten sitoutumista ja tehdä yhteistyöstä hajanaisempaa. Tämä siirtää aiempaa enemmän vastuuta Opetushallitukselle, koulutuksen järjestäjille ja työelämän edustajille. Opetushallitus korostaa tarvetta osoittaa riittävät resurssit työelämäyhteistyöhön, jotta tutkintojen perusteet vastaavat jatkossakin työelämän osaamistarpeita.

Esityksessä osa työelämätoimikuntien tehtävistä siirtyisi Opetushallitukselle, kuten osaamisen arvioinnin oikaisupyyntöjen käsittely sekä kuljettajien ammattipätevyyksiin liittyvät tehtävät uuden toimikunnan kautta. Opetushallitus pitää tehtävien siirtoja perusteltuina, mutta korostaa niiden edellyttävän riittäviä henkilöstö- ja taloudellisia resursseja. Lisäksi Opetushallitus on huolissaan siitä, miten koulutuksen laadun, arvioinnin yhdenvertaisuuden ja tutkintojen valtakunnallisen tasalaatuisuuden varmistaminen toteutuu jatkossa, kun työelämätoimikuntien nykyinen laadunvarmistusrooli poistuu ja vastuu jää pitkälti koulutuksen järjestäjien oman laadunhallinnan varaan.

Ammatillisen koulutuksen työelämätoimikunnat

Työelämätoimikunnat nykymuodossaan esitetään pääosin lakkautettaviksi perusteluna valtiontalouden sopeuttamistoimet. Opetushallitus ilmaisee huolensa siitä, miten jatkossa varmistetaan työelämäosapuolten sitoutuminen työelämäyhteistyöhön, joka on ammatillisen koulutuksen keskeinen laadunvarmistaja. Tässä yhteistyössä työelämätoimikunnat ovat toimineet yhtenä keskeisenä foorumina. Opetushallituksen tehtävänä on valmistella tutkinnon perusteet yhteistyössä työelämän, koulutuksen järjestäjien ja muiden sidosryhmien kanssa sekä tehdä esityksiä tutkintorakenteen kehittämiseksi. Laissa edellytetty työelämäyhteistyö ammatillisen koulutuksen kehittämisessä varmistaa työelämäosapuolten osallistumismahdollisuuden perusteiden kehittämiseen, mutta tärkeää olisi

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

Asiantuntijalausunto
Heidi Ruonala
Juristi
Opetushallitus
20.10.2026
OPH-6727-2026

varmistaa myös sitoutuminen. Työelämätoimikuntiin nimetyt ja työhönsä sitoutuneet jäsenet ovat toimineet käytännön yhteistyörakenteena perusteiden kehittämisessä.

Opetushallitus kehittää tutkinnon perustevalmistelun prosessiaan varmistamaan sitä, että eri aloilla työelämäyhteistyö toteutuu jatkossakin ja tutkinnon perusteet vastaavat työelämän osaamistarpeita. On kuitenkin selvää, että ilman kansallista yhteistyörakennetta työelämän ja koulutuksen järjestäjien osallistuminen tutkinnon perusteiden ja tutkintorakenteen kehittämiseen muuttuu hajanaisemmaksi ja alojen väliset erot osallistumisaktiivisuudessa voivat kasvaa. Tämä lisää paitsi Opetushallituksen, myös työelämän osapuolten ja koulutuksen järjestäjien vastuuta ylläpitää työelämäyhteistyötä. Työelämätoimikuntien lakkauttaminen poistaa Opetushallitukselta merkittävän tutkintojen kehittämiseen osallistuneen työelämäkumppanin. Tämän seurauksena vastuu tutkinnon perusteiden valmisteluun liittyvästä työelämäyhteistyöstä siirtyy kokonaan viranhaltijoille virkatyönä tehtäväksi. Opetushallitukselle olisi tärkeää osoittaa kehittämismäärärahaa ammatillisen koulutuksen työelämävastaavuuden varmistamista varten tehtävään yhteistyöhön, jotta tutkinnon perusteet jatkossakin vastaavat työelämän tarpeisiin.

Esityksen mukaan ammatillisen koulutuksen työelämätoimikuntien rahoitus poistuu, mutta Opetushallitukselle on jäämässä tällä rahoituksella hoidettuja tehtäviä. Logistiikan työelämätoimikunnan tehtävänä olleet liikenteen palveluista annetun lain mukaiset tehtävät siirrettäisiin Opetushallituksen yhteyteen perustettavalle kuljettajien ammattipätevyystoimikunnalle. Opetushallitus kannattaa ehdotusta, jotta varmistetaan lain edellyttämien tehtävien hoito, mikäli työelämätoimikunnat poistuvat esityksen mukaisesti. Kuljettajien ammattipätevyyksiä hallinnoivan toimikunnan työelämäasiantuntijoille on kuitenkin tarpeen jatkossakin maksaa riittävä palkkio työskentelystään ja Opetushallitukselle on turvattava riittävät

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

Asiantuntijalausunto
Heidi Ruonala
Juristi
Opetushallitus
20.10.2026
OPH-6727-2026

henkilöstöresurssit toimikunnan työn organisoimiseen. Tehtävien siirtoa varten kirjattu siirtymäaika lain voimaantulossa on tervetullut lisäys.

Opetushallituksen tehtäviin esitetään lisättäväksi myös ammatillisen tutkintokoulutuksen osaamisen arvioinnin oikaisupyyntöjen käsittely. Opetushallitus kannattaa tehtävän lisäämistä lakiin Opetushallituksesta, sillä tehtävä tuo virastolle uutta opiskelijoiden oikeusturvaan vaikuttavaa vastuuta. Määrällisesti viime vuosina työelämätoimikunnille tulleiden oikaisupyyntöjen määrä on ollut kohtuullisen vähäinen, mutta käsittely vaatii kuitenkin asiaan perehtyneet asiantuntijat Opetushallitukseen, jotta arvioinnin oikeellisuus voidaan arvioida ja näin varmistaa opiskelijan oikeusturva. Oikaisuvaatimusten käsittelyn lisäksi työelämätoimikuntien sihteeristön tehtäviin on kuulunut myös oikaisupyyntöihin liittyvä neuvonta ja ohjaus, mikä edellyttää myös asiantuntijaresursseja. Opetushallitus esittää huolensa siitä, että näitä virastolle siirtyviä tehtäviä varten on edelleen varattava resursseja, jotka talousarvioehdotuksen perusteella jäävät katettaviksi Opetushallituksen toimintamenoista, joihin kokonaisuudessaan kohdistuu mittava, noin 4 milj. euron leikkaus.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on käynnistänyt selvitystyön Opetushallituksen tehtävistä. Selvityksen on määrä valmistua helmikuussa 2027. Olisi tärkeää suhteuttaa Opetushallituksen toimintamenojen leikkaus selvityksen tuottamaan kokonaiskuvaan Opetushallituksen tehtävistä.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan opetus- ja kulttuuriministeriölle mahdollisuutta asettaa työelämätoimikunta määräajaksi. Toimikunta osallistuisi ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteen ja perusteiden kehittämiseen sekä toimisi työelämän asiantuntijaelimenä ammatillista koulutusta koskevissa asioissa. Opetushallitus näkee tämän hyvänä mahdollisuutena ja tehtävät ovat kannatettavia. Toisaalta kirjaus jättää epäselväksi sen, missä tilanteissa työelämätoimikunnan asettaminen olisi

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

Asiantuntijalausunto
Heidi Ruonala
Juristi
Opetushallitus
20.10.2026
OPH-6727-2026

tarpeellinen ja millainen olisi toimikunnan kokoonpano. Tähänkin tehtävään on varattava riittävät resurssit.

Opetushallitus näkee tärkeäksi huolehtia vastaavasti myös muiden toimialojen kuin kuljetusalan tutkintojen laadunvarmistuksesta ja prosessien oikeellisuudesta. Työelämätoimikuntien tehtävänä on ollut osallistua näyttöjen toteutuksen ja osaamisen arvioinnin laadunvarmistukseen. Käytännössä tehtävää on toteutettu säädösten mukaisesti tarvittaessa tehdyillä vierailukäynneillä, osaamisen arvioinnin oikaisuprosessiin liittyvällä ohjauksella ja oikaisupyyntöjen käsittelyllä sekä koulutuksen järjestäjille kohdennetuilla yhteistyötapaamisilla. Lisäksi työelämätoimikunnat ovat vuosittain tuottaneet tilannetietoa näyttöjen toteutuksen ja osaamisen arvioinnin laadusta omalla toimialallaan. Esityksen perusteluissa arvioidaan tämän työn olleen pistemäistä ja vaikutuksen välillistä. Opetushallitus esittää huolensa siitä, miten jatkossa ammatillisen koulutuksen tasalaatuisuutta sekä opiskelijoiden osaamisen arvioinnin yhdenvertaisuutta ja laatua varmistetaan, kun vastuu laadusta jää kokonaan koulutuksen järjestäjien oman laadunhallinnan varaan.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 8 §:ää koskevat muutokset

Opetushallitus kannattaa ehdotusta, että ammatillisen koulutuksen lain 8 pykälään lisätään säännös, että ammatillisena koulutuksena voidaan järjestää merenkulkijoiden ja muiden vesillä liikkujien turvallisuutta parantavaa sekä muuta turvallisuuden parantamiseen liittyvää koulutusta. Käytännössä Meriturva on järjestänyt tällaista kansainvälisiin säädöksiin perustuvaa koulutusta tällä hetkellä siirtymäsäännöksen perusteella, joten koulutuksen jatkon turvaamiseksi uusi säännös on perusteltu.

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

Asiantuntijalausunto
Heidi Ruonala
Juristi
Opetushallitus
20.10.2026
OPH-6727-2026

Lukiokoulutus

Opetushallitus pitää pääosin perusteltuina ehdotuksia, joilla luodaan pysyvä sääntelykehys lukiokoulutuksen ja ylioppilastutkinnon järjestämiseksi häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Häiriötilanteen määritelmä kattaa asianmukaisesti paikalliset, alueelliset ja valtakunnalliset tilanteet. Sääntelyn yhdenmukaista soveltamista tulee kuitenkin tukea valtakunnallisella ohjauksella ja käytännön esimerkeillä.

Varautumisvelvollisuuden ulottaminen myös yksityisiin lukiokoulutuksen järjestäjiin vahvistaisi koulutuksen jatkuvuutta ja valtakunnallisen varautumisen yhdenmukaisuutta. Opetushallitus korostaa, että myös valmiussuunnitelmien vähimmäissisällöstä ja yhteentoimivuudesta tarvitaan valtakunnallista ohjeistusta.

Opetushallitus pitää oppivelvollisten koulutuksen jatkuvuuden asettamista etusijalle perusteltuna. Samalla on kuitenkin mahdollisuuksien mukaan turvattava myös muiden opiskelijoiden opintojen jatkuminen ja loppuun saattaminen. Erityistä huomiota tulee kiinnittää opintojensa loppuvaiheessa oleviin opiskelijoihin sekä koulutuksen nivelvaiheiden sujuvuuteen. Poikkeusjärjestelyissä on huolehdittava siitä, etteivät opiskelijoiden yhdenvertaisuus ja oikeusturva perusteettomasti vaarannu.

Opetushallitus kiinnittää huomiota siihen, että opintojen mitoitukseen, rakenteeseen ja laajuuteen sekä opetussuunnitelman perusteiden noudattamiseen tehtävien poikkeusten tulee olla välttämättömiä, täsmällisesti rajattuja ja määräaikaisia. Valtakunnalliset ratkaisut ehkäisevät koulutuksen järjestäjien toisistaan poikkeavia tulkintoja.

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

Asiantuntijalausunto
Heidi Ruonala
Juristi
Opetushallitus
20.10.2026
OPH-6727-2026

Poikkeusoloja koskevat määräykset on voitava valmistella nopeasti, ja ratkaisuista on viestittävä koulutuksen järjestäjille ja opiskelijoille oikea-aikaisesti ja selkeästi. Opetussuunnitelman perusteita ja ylioppilastutkintoa koskevat poikkeukset on sovitettava yhteen, jotta opetuksen tavoitteiden, arvioinnin ja tutkinnon välinen yhteys säilyy.

Opetushallitus pitää tarpeellisena pysyvää sääntelyä ylioppilastutkinnon järjestämisestä häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Tutkinnon järjestämistä koskevien poikkeusten on oltava ennakoitavia, oikea-aikaisia ja opiskelijoiden yhdenvertaisuuden kannalta perusteltuja. Ratkaisujen valmistelu edellyttää tiivistä yhteistyötä Ylioppilastutkintolautakunnan, Opetushallituksen, koulutuksen järjestäjien ja muiden viranomaisten kesken. Kokelaiden oikeusturva, päätösten kirjallinen perusteleminen ja muutoksenhaun sujuvuus on varmistettava myös poikkeuksellisissa tilanteissa.

Viranomaisten tehtävien ja vastuiden tulee olla selkeitä. Opetushallituksen uudet määräysten valmisteluun, ohjaukseen ja yhteensovittamiseen liittyvät tehtävät edellyttävät riittäviä henkilöstöresursseja. Vaikutukset valtakunnallisiin tietovarantoihin, tiedonsiirtoihin ja koulutuksen järjestäjien opintohallintojärjestelmiin on arvioitava nykyistä perusteellisemmin. Poikkeusoloihin varautuminen tietojärjestelmissä vaatii ennakkosuunnittelua, kehittämistä ja erillistä rahoitusta.

Englanninkielisen lukiokoulutuksen ja englanninkielisen ylioppilastutkinnon suorittamisen edellytysten yhdenmukaistaminen on perusteltua. Soveltamisen tueksi tarvitaan selkeät valtakunnalliset ohjeet ja välttämättömiin tietoihin rajatut tiedonsaantioikeudet. Kokelaiden oikeusturvaa ja arvostelun läpinäkyvyyttä on tuettava selkeällä sääntelyllä, ohjeistuksella ja viestinnällä. Aineopiskelijoiden lukuvuosimaksuja koskevan

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

Asiantuntijalausunto
Heidi Ruonala
Juristi
Opetushallitus
20.10.2026
OPH-6727-2026

laskentaperusteen täsmentäminen edistää sääntelyn yhdenmukaista soveltamista.

Opetushallitus
Hakaniemenranta 6, PL 380, 00531 Helsinki
+358 29 533 1000, kirjaamo@oph.fi
www.oph.fi, Y-tunnus: 2769790-1